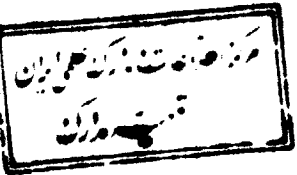

۲۹۳۲۳

دانشگاه فردوسی مشهد

دانشکده الهیات و معارف اسلامی - شهید مطهری

پایان نامه کارشناسی ارشد

رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی

موضوع:

امر به معروف و نهی از منکر

(و کیفیت اجرائی آن در جامعه)

به راهنمایی استاد ارجمند

حضرت حجة الاسلام والمسلمین عبدالکریم عبداللهی نژاد

نگارش

محمد مهدی زارعی

بهار ۱۳۷۶

مؤسسه حروفچینی جواد لائمه (ع) - مشهد • تلفن ۹۹۲۰۶

۳۳۲۶/۲

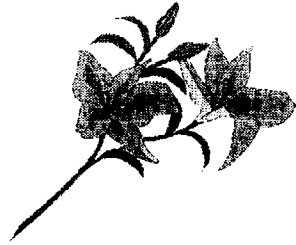
۴۶۳۲۳

الحمد لله الذي هدانا لهذا وما كنا لنهتدي لولا ان
هدانا الله و الصلوة والسلام على خاتم الانبياء والمرسلين
سيدنا ونبينا و مولينا ابي القاسم محمد(ص) واه الطيبين
الطاهرين المعصومين.

قال الله تعالى في القران الحكيم:

كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَ تَنْهَوْنَ
عَنِ الْمُنْكَرِ وَ تُوْمِنُونَ بِاللّٰهِ....

سورة الاعراف / ١٥١

تقديم به :

محضر مبارك حضرت بقية الله الاعظم الحجة بن
الحسن العسكري حضرت مهدي (عج) تعالى فرجه الشريف

و تقديم به :

روح بلند و ملكوتى معروف آفرين قرن حضرت
امام خمينى (ره) و تقديم به ارواح طيبه شهيدان بويژه
شهيدان عارف :

عزيزا...، عبدالحميد و موسى زارعى

معرفی اجمالی رساله:

کتابی را که با عنوان «امر به معروف و نهی از منکر و کیفیت اجرائی آن در جامعه» در پیش روی داریند شامل دو بخش می‌باشد. بخش اول آن دارای سه فصل و بخش دوم آن دارای چهار فصل می‌باشد.

در فصلهای بخش اول به کلیاتی از قبیل / بررسی لغوی و اصطلاحی - تعاریف - اهمیت و فلسفه و شرائط و مراتب و ویژگیها و..... / اشاره شده است.

و در فصلهای بخش دوم به معرفی محورهای معروف و عوامل توسعه معروف و همچنین انواع منکرات و دیگر مسائل پرداخته شده است. و در مجموع سعی شده است تلفیقی میان دو بخش و فصلهای مربوطه ایجاد شود بطوری که نقش کاربردی فریضه امر و نهی در اصلاح فرد و اجتماع از دو جنبه ثبوت و اثبات - به آسانی روشن گردد و نیز در لابلای موضوعات مختلف موارد متعددی از اطلاعات نرم افزاری نیز گنجانده شده تا تحقیقاتی که در آینده در مورد امر به معروف و نهی از منکر و مسائل مربوط به آن بعمل می‌آید - به نحو مقتضی مورد استفاده قرار گیرد.

قابل ذکر است قبل از ورود به بحث اصلی مقدمه‌ای نیز ارائه می‌گردد که شامل دو سخن می‌باشد که سخن اول تفسیری از جهان معاصر بوده و سخن دوم مقابله‌ای بین جوامع دینی و غیر دینی صورت گرفته و در آن به توانمندی دو عنصر امر به معروف و نهی از منکر و کارآمدی فقه و معرفت دینی در راستای حاکمیت ولایت فقیه جهت نابودی تمام منکرات و..... پرداخته شده است.

در این قسمت از پایان نامه بر خود لازم می‌دانم از کلیه اساتید محترم دانشکده الهیات و معارف اسلامی بویژه استاد ارجمندم حضرت حجة الاسلام والمسلمین حاجی آقای عبداللہی نژاد (استاد راهنما) و استاد گرانقدرم جناب آقای دکتر صانعی (استاد مشاور) که با سعه صدر و با نصح عالمانه در تهیه و تدوین این رساله بنده را مورد ارشاد و لطف قرار دادند صمیمانه تشکر بنمایم. و همچنین از کمک‌های بیدریغ والدین عزیز و خانواده‌ام و مساعدت بی‌شائبه مسئولین کتابخانه دانشکده و بخش تایپ و تکثیر و همکاری گسترده مسئولین ستاد احیاء امر به معروف و نهی از منکر استان خراسان و ستادهای اجرائی سپاه و فرمانداری مشهد و بانک اطلاعات دفتر حوزه علمیه قم واحد مشهد - نیز صمیمانه تشکر و قدرانی نموده و برای همه آنان طول عمر با عزت و موفقیت روزافزون آرزو می‌نمایم.

اللهم اجعلنا اهل المعروف

فی الدنيا و الآخرة

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه.....

« بخش اول »

فصل اول

۹	بررسی امر و نهی.....
۱۰	در وادی علم اصول.....
۱۱	امر و نهی به لحاظ متعلق در عبادات.....
۱۱	تعاریف لغوی و اصطلاحی.....
۱۷	اقسام امر به معروف و نهی از منکر.....
۱۸	واژه‌های کلیدی و طرح کلی بحث.....
۲۱	مقصود از وجوب چیست.....
۲۲	واجب کفائی یا عینی - عقلی یا شرعی.....
۳۳	اهمیت امر به معروف و نهی از منکر در قرآن.....
۴۳	اهمیت امر به معروف و نهی از منکر در سنت و روایات.....
۵۳	امام شناسی زمینه احیاء معروف.....
۵۴	نحوه درمان یا نسخه‌های شفابخش.....
۵۵	ائمه کدام دارو را تجویز می‌کنند.....
۵۸	راههای آمن، وصایا و نصایح.....
۶۰	اهمیت امر به معروف و نهی از منکر از دیدگاه تاریخی.....
۶۲	حسبه و رابطه آن با امر به معروف و نهی از منکر.....
۶۸	حسبه دیروز و امروز با معرفی امور حسبیّه.....
۷۲	اطلاعات نرم‌افزاری ویژه امر به معروف و نهی از منکر.....

صفحه	عنوان
فصل دوم	
۱۰۳	شرایط امر به معروف و نهی از منکر.....
۱۰۳	طرح کلی بحث.....
۱۰۴	شرط اول : علم.....
۱۰۴	علم شرط واجب است یا وجوب.....
۱۰۷	شرط دوم : احتمال تأثیر.....
۱۰۷	حد عدم تأثیر کجاست.....
۱۰۸	مجوزات امر و نهی با وجود علم به عدم تأثیر.....
۱۱۱	شرط سوم : اصرار بر گناه.....
۱۱۱	شرط چهارم : عدم ترتب ضرر یا مفسده.....
۱۱۵	مراتب امر به معروف و نهی از منکر.....
۱۲۱	مرتبه اول (انکار قلبی).....
۱۲۴	مرتبه دوم (انکار زبانی).....
۱۲۴	میدان کارائی زبان.....
۱۲۶	زبان را چگونه بچرخانیم.....
۱۲۷	زبان آمر و ناهی.....
۱۲۹	حادثه أُحُد.....
۱۳۰	وصیت پیامبر(ص) به علی(ع).....
۱۳۱	زبان را بهتر بشناسیم.....
۱۳۲	مرتبه سوم (انکار یدی).....
۱۳۲	استفاده از قدرت در کجاست.....

عنوان	صفحه
فصل سوم	
ویژگیهای آمروناهی.....	۱۳۷
اخلاص محور ویژگیها.....	۱۴۰
در محضر ائمه علیهم السلام.....	۱۴۱
یک محاسبه.....	۱۴۲
عدم خلوص نیت چیست.....	۱۴۴
عامل به گفتار باشد.....	۱۴۵
امر به معروف علم معامله است یا علم معرفت.....	۱۴۹
مرز عمل کجاست.....	۱۵۱
نوع عمل چگونه باید باشد.....	۱۵۱
صابر باشد.....	۱۵۴
تفسیری زیبا.....	۱۵۷
حقیقت صبر.....	۱۵۸
یک داستان.....	۱۵۹
راههای تحصیل صبر.....	۱۶۰
ویژگیهای دذیل - ایجابی.....	۱۶۲
حُسن خلق.....	۱۶۳
نکته قابل توجه.....	۱۶۵
در سایه خوشبینی.....	۱۶۶
عفو و دلسوزی.....	۱۶۷
آگاه به مسائل روانشناسی.....	۱۷۰
یک گریز به قلمرو روانشناسی.....	۱۷۱

صفحه	عنوان
۱۷۴	انسانها را بهتر بشناسیم.....
۱۷۵	رفتارهای انسانی.....
۱۷۷	نکته اصلی.....
۱۷۹	آمروناهی بر سکوی روانشناسی.....
۱۸۰	اطلاعات نرم افزاری در اهمیت و جایگاه روانشناسی.....
۱۹۰	ویژگیهای دخیل - سلبی.....
۱۹۰	تکبر.....
۱۹۲	عابدی که با تکبر فاسق گشت.....
۱۹۳	خلیج بنی اسرائیل و مرد عابد.....
۱۹۳	خشم بی مورد و خشم منطقی.....
۱۹۵	یک نسخه شفا بخش.....
۱۹۵	عیجوئی.....
۱۹۷	آمر و ناهی بر سکوی تبلیغ.....
۲۰۰	اشارات قرانی در شیوه تبلیغ (۱).....
۲۰۱	اشارات قرانی در شیوه تبلیغ (۲).....
۲۰۳	اشارات قرانی در شیوه تبلیغ (۳).....
۲۰۵	تبلیغ حضرت موسی (ع) و هارون به فرعون.....
۲۰۵	اشارات قرانی در شیوه تبلیغ (۴).....
۲۰۶	اشارات قرانی در شیوه تبلیغ و (۵).....

عنوان ..... صفحه

« بخش دوم »

فصل اول

معروف شناسی.....	۲۱۰
محورهای معروف.....	۲۱۱
محور (۱) اهمیت دادن به.....	۲۱۱
محور (۲) دفاع و حمایت از.....	۲۱۲
محور (۳) حفظ.....	۲۱۳
محور (۴) رعایت.....	۲۱۴
محور (۵) ترک.....	۲۱۵

فصل دوم

عوامل توسعه معروف

۱- سیستمهای حکومتی.....	۲۱۸
طرح کلی.....	۲۱۸
حاکمیت ولی فقیه.....	۲۱۸
اطلاعات، مافزاری در خصوص جایگاه ولایت فقیه و.....	۲۱۹
وضع قوانین و مقررات.....	۲۳۱
انحرافات و تحولات در قوانین.....	۲۳۳
کنترل و نظارت.....	۲۳۶
مقدمه.....	۲۳۶
۱- کنترل و نظارت بر توزیع عادلانه و اجرای عدالت و قانون.....	۲۳۹
علی (ع) و عدالت.....	۲۴۱

صفحه	عنوان
۲۴۳	اطلاعات نرم‌افزاری در خصوص عدالت و نفی تبعیض.....
	۲- کنترل و نظارت بر اعمال مدیران و جلوگیری از تجمل‌گرایی و
۲۴۵	رفاه‌طلبی آنان.....
۲۴۶	کنترل و نظارت موجب می‌شود که مدیر.....
۲۴۸	نمونه عملی.....
۲۴۹	یک درس از علی(ع).....
۲۵۰	دستور عملی از نهج‌البلاغه.....
۲۵۲	بعضی از خطوط اصلی معروفها در میان مجریان و سیاستمداران
۲۵۳	اطلاعات نرم‌افزاری در خصوص تجمل‌گرایی و رفاه‌طلبی.....
	۳- کنترل و نظارت بر عملکردها و سیاستهای آموزش و پرورش
۲۵۷	و مراکز آموزشی.....
۲۶۰	عواملی که در انحراف یا سلامت مؤثر است.....
۲۶۱	عوامل مدرسه‌ای در انحراف.....
۲۶۱	گروه همالان.....
۲۶۲	نوع انحراف مدرسه‌ای.....
۲۶۴	۴- کنترل و نظارت بر رسانه‌های مکتوب و غیر مکتوب.....
۲۶۴	صدا و سیما.....
۲۶۸	تحقیقات سخن می‌گویند.....
۲۶۹	بعضی از خطوط اصلی معروفها در رسانه‌ها.....
۲۷۱	بعضی از خطوط اصلی معروفها در نیروهای انتظامی و امنیتی.....
۲۷۲	بعضی از خطوط اصلی معروفها در بازارها.....
۲۷۳	۵- کنترل و نظارت بر رشد بی‌رویه جمعیت.....

صفحه	عنوان
۲۷۳	اطلاعات نرم افزاری در خصوص اهمیت موضوع.....
۲۷۸	۶- کنترل و نظارت بر بیت‌المال با اطلاعات نرم‌افزاری.....

فصل سوم

عوامل توسعه معروف

۲۸۳	۲- سیستم‌های اجتماعی و فرهنگی.....
۲۸۳	تحرك مساجد با حضور فعال روحانیت.....
۲۸۴	نکته - حوادث واقعه کدام است؟.....
۲۸۵	مساجد بهترین سنگر.....
۲۸۶	حوزه و دانشگاه.....
۲۹۰	ابزار تبلیغ در حوزه‌های علمیه.....
۲۹۰	نحوه توسعه معروفها از طریق وعظ و خطابه.....
۲۹۱	نحوه توسعه معروفها از طریق تفسیر.....
	نحوه توسعه معروفها از طریق بیان مسائل اجتماعی در ارتباط
۲۹۱	با خانواده‌ها.....
	نحوه توسعه معروفها از طریق ارتباط با جوانان و نوجوانان و
۲۹۲	بازگویی مسائل آن.....
۲۹۳	بعضی از خطوط اصلی معروفها در دانشگاهها.....
۲۹۵	شورای عالی جوانان.....
۲۹۶	بررسی مسائل جوانان و نوجوانان.....
۲۹۷	بررسی عوامل مؤثر در هیجانهای نوجوانی و نیازهای نوجوانی..
۲۹۸	مکانیسم‌های دفاعی نوجوان.....

صفحه	عنوان
۲۹۹	مسائل مهم دوران نوجوانی.....
۳۰۱	بعضی از خطوط اصلی معروفها در بین جوانان و نوجوانان.....

عوامل توسعه معروف

۳۰۳	۳- عوامل فردی.....
۳۰۳	احساس مسئولیت نسبت به خود و خانواده و اجتماع.....
۳۰۸	بعضی از مسائل خانواده که منجر به انحراف می شود.....
۳۰۹	بعضی از خطوط معروفها در خانواده ها.....
۳۱۰	دعا و نیایش.....

فصل چهارم

بررسی منکرات

۳۱۵	منکرات اعتقادی و عبادی.....
۳۱۶	منکرات اخلاقی.....
۳۱۷	منکرات فرهنگی.....
۳۱۸	منکرات سیاسی.....
۳۱۸	منکرات اجتماعی.....
۳۱۹	منکرات اداری.....
۳۲۰	منکرات اقتصادی.....
۳۲۱	عوامل توسعه منکرات.....
۳۲۱	طرح کلی.....
۳۲۲	فرهنگ.....

صفحه	عنوان
۳۲۴	منکرات فرهنگی بدیگر سخن.....
۳۲۵	اطلاعات نرم افزاری.....
۳۲۹	مقتضیات و شرایط اجتماعی.....
۳۲۹	فقر و بیکاری.....
۳۳۲	اطلاعات نرم افزاری.....
۳۴۲	فراهم نبودن تسهیلات ازدواج.....
۳۴۳	اطلاعات نرم افزاری.....
۳۵۱	گروههای منکراتی و صنعت ویدئو و ماهواره.....
۳۵۱	پیدایش گروههای منکراتی.....
۳۵۵	اثرات مخرب و سازنده ویدئو.....
۳۵۶	کنترل ویدئو و تمهیدات.....
۳۵۹	۷۲ نکته در احیای امر به معروف و نهی از منکر.....
۳۶۵	فهرست منابع.....

مقدمه